

RECENZJA PROGRAMU NAUCZANIA JĘZYKA POLSKIEGO
DLA II ETAPU EDUKACYJNEGO *MIĘDZY NAMI*. PROGRAM NAUCZANIA JĘZYKA
POLSKIEGO W KLASACH 4–8 SZKOŁY PODSTAWOWEJ (GWO)

Recenzent: dr hab. Zofia Pomirska, prof. Uniwersytetu Gdańskiego

1. Informacje wstępne

Przedmiotem recenzji jest program nauczania języka polskiego „Między nami” Gdańskiego Wydawnictwa Oświatowego, przeznaczony dla klas IV–VIII szkoły podstawowej. Program został opracowany przez Agnieszkę Łuczak, Annę Murdzek i Magdalenę Szyłejko i jest zgodny z obowiązującą podstawą programową kształcenia ogólnego. Niniejsza recenzja została dopełniona komentarzami naniesionymi bezpośrednio na pliku z ocenianym dokumentem i stanowi z nią całość.

2. Ocena formalna programu

Program został opracowany zgodnie z wymogami określonymi w prawie i uwzględnia cele oraz treści kształcenia wynikające z obowiązującej podstawy programowej (Rozporządzenie Ministra Edukacji z dnia 11 marca 2026 r. w sprawie podstawy programowej wychowania przedszkolnego oraz podstawy programowej kształcenia ogólnego dla szkoły podstawowej, w tym dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym lub znacznym, Dz.U. 2026 poz. 378).

Program składa się z następujących elementów:

- I. Charakterystyka programu
- II. Cele kształcenia i wychowania
- III. Treści zgodne z treściami nauczania zawartymi w podstawie programowej
- IV. Główne założenia serii *Między nami* związane z realizacją kompetencji zawartych w podstawie programowej
- V. Umiejętności kształcone na języku polskim zgodnie z obszarami kształcenia
- VI. Spiralność tematyczna
- VII. Obszary kształcenia – wymagania szczegółowe
- VIII. Ocenianie

Jak wynika z powyższego, program zawiera wszystkie wymagane elementy, w szczególności cele kształcenia, treści nauczania, sposoby osiągnięcia założonych efektów, propozycje metod i form pracy oraz propozycje oceniania osiągnięć uczniów. Uwzględnia także propozycje indywidualizacji pracy. Przedstawiony dokument jest wewnętrznie spójny – cele, treści, metody pracy i propozycje oceniania oraz indywidualizacji pracy tworzą logiczną całość, a poszczególne elementy wzajemnie się uzupełniają.

3. Założenia dydaktyczne i koncepcja programu

Mimo że nie zostało to wypowiedziane wprost, program opiera się na konstruktywistycznym modelu uczenia się, zgodnie z którym uczeń aktywnie buduje wiedzę poprzez działanie, współpracę i refleksję nad własnym doświadczeniem. Główne założenia serii *Między nami* związane z realizacją kompetencji zawartych w podstawie programowej autorki zawarły w siedmiu punktach:

1. Edukacja kompetencyjna zamiast encyklopedycznej
2. Edukacja cyfrowa
3. Dobrostan psychiczny i edukacja relacyjna
4. Personalizacja i uczenie się przez działanie
5. Edukacja włączająca
6. Ocenianie wspierające
7. Każda lekcja ma sens praktyczny.

Autorki rozumieją edukację jako proces, który wspiera wszechstronny rozwój uczniów w sferze poznawczej, społecznej, emocjonalnej, etycznej i fizycznej oraz wspomaga ich w pełnej realizacji własnego potencjału. Zgodnie z założeniami podstawy programowej dużą wagę przywiązuje się tu do sprawczości będącej „warunkiem przejścia od zdolności do faktycznej aktywności przez autonomiczne formułowanie celów i podejmowanie działań konstruktywnie wpływających na jednostkę i jej otoczenie”.

4. Treści kształcenia

Treści nauczania zawarte w programie są zgodne ze stanem współczesnej wiedzy i uwzględniają aktualne kierunki badań nad edukacją polonistyczną. Zastosowana terminologia jest przeważnie poprawna, choć w kilku miejscach zasugerowałam poprawki ze względu na zbyt hermetyczny język. Treści kształcenia są adekwatne do wieku uczniów i uwzględniają ich możliwości poznawcze i emocjonalne. Autorki często nawiązują do specyfiki współczesnego świata z jego wyzwaniami i problemami (np. kwestie klimatyczne). W dokumencie zachowano właściwe proporcje między kształceniem literackim, językowym i kulturowym, podkreślając wagę integracji treści z tych obszarów.

Umiejętności kształcone na języku polskim zgodnie z obszarami kształcenia obejmują komunikację, odbiór tekstu kultury, świadomość językową, tworzenie wypowiedzi, rozwijanie umiejętności autorefleksji i tworzenia tożsamości, elementy edukacji medialnej oraz praktyki lekturowe. Przyjęty spiralny układ treści kształcenia umożliwia systematyczne pogłębianie wiedzy i rozwijanie kompetencji. Uczniowie mają sposobność powrotu do wcześniej poznanych zagadnień, wzbogacając

je o nowe konteksty i doświadczenia. Zgodnie z zasadą przystępności trudność treści i zadań wzrasta stopniowo, a nowa wiedza jest powiązana z wcześniej zdobytymi doświadczeniami uczniów.

5. Rozwijanie kompetencji uczniów

Propozycja serii *Między nami* konsekwentnie promuje rozwijanie kompetencji uczniów zamiast nauczania o charakterze encyklopedycznym. W omawianym programie nauczania przywołane zostały zarówno (szeroko opisywane w podstawie programowej) kompetencje fundamentalne, jak i kompetencje przekrojowe. Stanowią one podstawę wszechstronnego rozwoju ucznia i jego aktywności poznawczej, umożliwiając osiągnięcie dalszych szczebli edukacji. Wśród kompetencji językowych zwrócono uwagę na umiejętność rozumienia wypowiedzi ustnej oraz czytanego tekstu literackiego i nieliterackiego, analizowania oraz przetwarzania informacji, formułowania własnej wypowiedzi ustnej i pisemnej w sposób zrozumiały dla odbiorcy oraz dostosowany do sytuacji. Wiele miejsca poświęcono procesowi nabywania kompetencji literackich, w tym analizie i interpretacji utworu, ocenie i wartościowaniu oraz dostrzeganiu kontekstów lekturowych. Autorki piszą także o rozwijaniu aktywności czytelniczej i motywowaniu do czytania poprzez zachęcanie do czytania tekstów bliskich tematycznie uczniom. Z kolei kompetencje cyfrowe obejmują zarówno odbiór tekstów kultury w świecie cyfrowym, jak i tworzenie wypowiedzi cyfrowych, ale też dbałość o kulturę cyfrową i bezpieczeństwo w sieci.

Ważną rolę w przedstawionym dokumencie pełnią kompetencje społeczne i obywatelskie (współpraca, komunikacja, empatia, aktywność) oraz kompetencje osobiste (autorefleksja, samodzielność, organizacja pracy, samoregulacja). Dobrostan ucznia staje się jedną z kategorii kluczowych współczesnej edukacji, będąc warunkiem skutecznego uczenia się i harmonijnego rozwoju.

6. Metody i rozwiązania dydaktyczne

Prezentowany program traktuje ucznia jako aktywnego uczestnika procesu uczenia się. W związku z tym proponowane metody i formy pracy pomagają rozwijać samodzielność i odpowiedzialność za własną naukę. Autorki piszą o aktywizujących metodach pracy, działalności projektowej, doświadczeniach edukacyjnych, świadomym wykorzystaniu technologii. Jednocześnie zwracają uwagę na społeczny wymiar uczenia się, podkreślając rolę współpracy uczniów, znaczenie podejmowania decyzji i umiejętności rozwiązywania problemów. Różnorodność metod pracy koreluje z wykorzystywaniem różnych tekstów kultury i środków dydaktycznych, dając uczniowi możliwość twórczego działania.

Na szczególną uwagę zasługuje konsekwentne wykorzystanie informacji zwrotnej wzmacniającej samoregulację procesu uczenia się oraz rozwój odpowiedzialności ucznia za własne postępy. Ocenianie staje się w ujęciu omawianego programu jedną ze strategii wspierających uczenie się.

7. Dostosowanie do potrzeb współczesnej szkoły

Program *Między nami* wspiera rozwój osobowy ucznia, co jest rzeczywistą potrzebą współczesności. Rozwija autorefleksję, wzmacnia budowanie tożsamości, pomaga uczniowi rozumieć siebie i innych. W wielu miejscach programu mówi się o potrzebach emocjonalnych uczniów i o tworzeniu warunków do budowania poczucia bezpieczeństwa i sukcesu. Edukacja włączająca staje się naturalnym kontekstem proponowanych działań, a w obszarze treści kształcenia pojawia się język inkluzywny. Autorki zwracają uwagę na wartość tworzenia szeroko pojętych relacji, przywołując ideę dialogu i szacunku wobec różnych punktów widzenia. Program uwzględnia też zróżnicowane potrzeby rozwojowe uczniów oraz wspiera budowanie bezpiecznego środowiska edukacyjnego sprzyjającego dobrostanowi psychicznemu. Obszerna refleksja w omawianym dokumencie dotyczy personalizacji i uczenia się przez działanie, co pozwala uczniowi doświadczać własnej sprawczości. Zaletą programu jest także przygotowanie ucznia do aktywnego uczestnictwa w życiu społecznym i obywatelskim.

8. Wnioski i uwagi

Program *Między nami* stanowi nowoczesną i spójną propozycję kształcenia polonistycznego. Łączy rozwijanie wiedzy przedmiotowej z kształtowaniem kompetencji osobowych, społecznych i obywatelskich. Szczególną jego wartością jest konsekwentne wspieranie sprawczości ucznia, refleksyjności oraz samodzielności w uczeniu się. W mojej ocenie program (po spełnieniu zaleceń umieszczonych w pliku z dokumentem) zasługuje na pozytywną opinię i może być rekomendowany do realizacji w szkole podstawowej.

Zofia Pomirska